

Innst. 264 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:56 S (2015–2016)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anette Trettebergstuen, Stine Renate Håheim og Lene Vågslid om kvinner i fengsel

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anette Trettebergstuen, Stine Renate Håheim og Lene Vågslid fremmet 18. februar 2016 følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner i fengsel ikke må sone sammen med menn, herunder sørge for at det neste fengselet som bygges i Norge bygges ut med egen kvinneenhet.
2. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bedrer kvinners soningsforhold og sørger for at rehabiliteringen under soning tar utgangspunkt i kvinners særlige behov.
3. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner som tidligere i livet har vært utsatt for overgrep, får hjelp til å bearbeide overgrepserfaringene, herunder styrke det psykiske helsetilbudet til kvinner i fengsel.
4. Stortinget ber regjeringen vurdere samtlige tiltak foreslått i rapporten «Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar», som ble avgitt til Kriminalomsorgsdirektoratet januar 2015, og fremme sak med sine vurderinger av tiltakene.
5. Stortinget ber regjeringen ha et eget kapittel om kvinners situasjon i fengslene i kapasitetsmeldin-

gen for kriminalomsorgen, som er varslet lagt frem våren 2016.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lise Wiik, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Eva Kristin Andersen og Jan Arild Ellingsen, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Røpstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, deler departementets uttalelser i Utviklingsplanen for kapasitet i kriminalomsorgen (Meld. St. 12 (2014–2015)) kapittel 8.2 om at kvinner har krav på et tilrettelagt tilbud på lik linje med menn. Videre at kvinner som hovedregel skal gjennomføre straff i egne fengsler. Dersom kvinner skal gjennomføre straff i fengsler med mannlige innsatte, skal det skje i særskilte skjermede avdelinger med tilrettelagt tilbud.

Komiteen viser til at det er et helt sentralt mål i straffegjennomføringen at den enkelte innsatte skal få god rehabilitering. Kvinner som soner i fengsel, vil ha andre typer utfordringer og dermed behov for et annet tilbud enn mannlige innsatte. Komiteen påpeker at det derfor er helt avgjørende at kriminalomsorgen legger spesielt til rette for kvinnelige innsatte, da både når det gjelder tilbud om aktivitet og utdanning. Komiteen er kjent med at det den senere tid har kommet frem flere eksempler hvor kvinnelige innsatte har blitt utsatt for seksuell trakassering. Det er uholdbart. Det er derfor helt avgjørende at det iverksettes tiltak for å bekjempe dette. Egne

soningsforhold for kvinnelige innsatte er viktig i dette arbeidet.

Komiteen viser til at det fortsatt er få kvinner i fengsel sammenlignet med menn, og at de blir færre. Andelen er gått ned fra 9 pst. i 2010 til 8,4 pst. i 2014.

Komiteen påpeker at regjeringen i arbeidet med kapasitetsplanen for kriminalomsorgen særskilt må vurdere soningsforholdene for kvinner slik at kriminalomsorgen kan gjennomføre god rehabilitering.

Komiteen viser til at det helt siden oppretting av Kvinnesoningsutvalget i 1987 ikke har manglet på rapporter, innstillinger og formelle styringsdokumenter som har påpekt manglene i forholdene for kvinner under kriminalomsorgen. Nå sist har Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) utarbeidet en rapport «Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar». Komiteen viser til at det i denne rapporten understrekes at kvinner skal sitte i varetekt og gjennomføre straff i egne enheter spesielt tilrettelagt for kvinners behov.

Komiteen imøteser en strategi med tiltak for innsatte og domfelte kvinner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at det er viktig å sette i verk tiltak for å bedre problemene som kvinner har under straffegjennomføring. Kriminalomsorgen har som mål å gi likeverdige forhold til kvinner og menn under straffegjennomføring. Likeverdige forhold betyr å ta hensyn til de behov de ulike kjønn har for programinnhold, rehabilitering og oppfølging under soning. Som justis- og beredskapsministeren slår fast i sitt svar til komiteen 29. mars.2016: «... kvinner og menn skal ha likeverdige forhold under straffegjennomføringen.». Det forventes at tiltak settes i verk for å bedre forholdene for kvinner.

Flertallet viser til at Likestillingsombudet har varslet en gjennomgang av forholdene for kvinner i kriminalomsorgen i 2016. (VG 22. februar 2016)

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet avventer resultatene av denne gjennomgangen. Regjeringen Stoltenberg nedsatte en arbeidsgruppe som skulle komme med forslag til straffegjennomføring som var bedre tilpasset kvinner. Gruppen leverte sitt forslag til tiltak til departementet januar 2015. Disse medlemmer viser til at Ravneberget fengsel ble etablert for kvinner, og Bredtvedt ble utvidet med egen Stifinneravdeling under Stoltenberg regjeringen. Meld. St. 12 (2014–2015) manglet vurdering av kapasiteten for kvinner. Det er ikke vist til hvor mange kvinner som soner i norske fengsel, under hvilke forhold, heller ikke er det en vurdering av om det bør etableres flere plasser øremerket kvinner, ev. flere egne fengsler for

kvinner, og hvor. I svarbrevet til komiteen, pekes det på at mange har omsorg for barn, 58 kvinner satt i varetekt og flere var dømt for alvorlig kriminalitet. Disse momentene viser at kvinner har et krevende utgangspunkt for rehabilitering.

På denne bakgrunn unntok komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet Bredtvedt kvinnefengsel for effektivitetskuttet på 0,7 pst. i sitt alternative budsjett for 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser videre til forslaget om å etablere kvinneenheter i Agder fengsel, som disse medlemmer har foreslått å bygge, (Innst. 305 S (2014–2015)). Regjeringsflertallet har fulgt opp med merknad i samme innstilling om å bygge, uten at kvinner var spesielt nevnt og verken prosjektering eller bygging er kommet i gang. Disse medlemmer mener prosjektering og bygging bør komme i gang straks.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt forslag i saken om Innhold i kriminalomsorgen (Dokument 8:86 S (2014–2015)) der det pekes på betydningen av individtilpasset rehabiliterings- og programvirksomhet (Innst. 321 S (2014–2015)). Dette må gjelde uansett kjønn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til at kvinner skal være trygge for at når staten overtar ansvaret for å straffe dem, må det legges opp til tiltak som rehabiliterer på en god måte og at de ikke utsettes for trakassering eller vold under straffegjennomføring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine alternative budsjetter der bedre behandling og oppfølging av innsatte kvinners psykiske helse og traumer er prioritert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er viktig at regjeringen snarest mulig kommer til Stortinget med forslag om hvordan rapporten «Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar» kan følges opp.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner i fengsel ikke må sone sammen med menn, herunder sørge for at det neste fengselet som bygges i Norge, bygges ut med egen kvinneenhet.

2. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bedrer kvinners soningsforhold og sørger for at rehabiliteringen under soning tar utgangspunkt i kvinners særlige behov.
3. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner som tidligere i livet har vært utsatt for overgrep, får hjelp til å bearbeide overgrepserfaringene, herunder styrke det psykiske helsetilbudet til kvinner i fengsel.
4. Stortinget ber regjeringen vurdere samtlige tiltak foreslått i rapporten «Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar», som ble avgitt til Kriminalomsorgsdirektoratet januar 2015, og fremme sak med sine vurderinger av tiltakene.
5. Stortinget ber regjeringen ha et eget kapittel om kvinners situasjon i fengslene i kapasitetsmeldingen for kriminalomsorgen, som er varslet lagt frem våren 2016.»

Disse medlemmer viser til sin merknad i komitéinnstillingen til Meld. St. 12 (2015–2016) om relevante planer for kvinnefengsel i Møre og Romsdal. Disse medlemmer mener det fremdeles er et stort behov for flere soningsplasser og bedre soningsforhold for kvinner, både norske statsborgere og innsatte med utenlandsk bakgrunn. I Sunndal i Møre og Romsdal er det utarbeidet planer for et kvinnefengsel som kan ivareta behovene utenfor det sentrale Østlandsområdet, og spesielt i region Vest og Nord. Planene har utspring i kommunens langvarige og omfattende arbeid med flyktninger, og er godt forankret hos fylkets politiske og administrative ledelse. Gjennom arbeidet med flyktninger har kommunen, andre offentlige institusjoner, næringslivet og lokalsamfunnet opparbeidet kompetanse og gode tilbud for integrering og håndtering av mennesker i krise. Innholdet i et kvinnefengsel etablert i tråd med disse planene, vil kunne bli svært godt med god ivaretagelse og rehabilitering av de sonende. Disse medlemmer vil vurdere etableringen av et slikt fengsel, og ber om at det settes av ressurser til videre utredning av dette.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner i fengsel ikke må sone

sammen med menn, herunder sørge for at det neste fengselet som bygges i Norge, bygges ut med egen kvinneenhet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bedrer kvinners soningsforhold og sørger for at rehabiliteringen under soning tar utgangspunkt i kvinners særlige behov.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner som tidligere i livet har vært utsatt for overgrep, får hjelp til å bearbeide overgrepserfaringene, herunder styrke det psykiske helsetilbudet til kvinner i fengsel.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen vurdere samtlige tiltak foreslått i rapporten «Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar», som ble avgitt til Kriminalomsorgsdirektoratet januar 2015, og fremme sak med sine vurderinger av tiltakene.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen ha et eget kapittel om kvinners situasjon i fengslene i kapasitetsmeldingen for kriminalomsorgen, som er varslet lagt frem våren 2016.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:56 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anette Trettebergstuen, Stine Renate Håheim og Lene Vågslid om kvinner i fengsel – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 3. mai 2016

Hadia Tajik

leder

Margunn Ebbesen

ordfører

